

Francesca Melandri

Eva spí

Podmanivý príbeh z malebnej
taliansko-rakúskej alpskej oblasti.

svetová.knizka

SVETOVÁ PRÓZA

Francesca Melandri

Eva spí

Z taliančiny preložila
MÁRIA ŠTEFÁNKOVÁ

slovar

Copyright © Francesca Melandri
Published by arrangement with The Italian Literary Agency.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2022
Translation © Mária Štefánková 2022
Cover photograph © Emilio de Koekkoek

ISBN 978-80-556-5442-3

Tento projekt z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione
assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione
Internazionale italiano.

Preklad tejto knihy vyšiel vďaka podpore talianskeho Ministerstva
zahraničných vecí a medzinárodnej spolupráce.

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie
reprodukovat' ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani
elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok,
prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému
a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

*Mojim deťom, veselým jazykovým miešancom,
a dvom láskavým otcom: ich a môjmu.*

Starý Sonner jedného večera v *Stube* zaklincoval zvyčajné reči o zrade slovami: „Táraniny! Že sme vyhrali vojnu, to vedia aj malé deti. Ale že nám dajú celé Taliansko, to by mi ani vo sne nenapadlo!“

CLAUS GATTERER, *Bel paese, brutta gente* (Pekný kraj, škaredí ľudia)

„No teda, však tam sú to všetci Nemci!“

MARIANO RUMOR, potom, ako na dovolenke vo Val Pusteria v roku 1968 objavil existenciu jazykovej menšiny na území krajiny, ktorej bol predsedom vlády.

„Ste Taliani s nemeckou vládou? Šťastní ľudia!“

INDRO MONTANELLI

*Call the world, if you please, „the vale of Soul-making“
Then you will find out the use of the world.*

JOHN KEATS, list Georgeovi a Georgiane Keatsovcom

*Let Eve (for I have drench'd her eyes)
Here sleep below, while thou to foresight wak'st.*

JOHN MILTON, *Paradise lost* (Stratený raj), Kniha XI

Prológ

Bol to malý balíček v hnedom papieri, previazaný tenkým špagátom. Mená adresáta aj odosielateľa napísané úhľadným rukopisom. Gerda ho hneď spoznala.

„*I nimms net*,“ povedala poštárovi Udovi. Neprevezmem ho.

„Ale je pre Evu...“

„Som jej matka. Viem, že ho nechce.“

Udo by sa jej bol rád spýtal, a si si istá? Uprela na poštára jasné mandľové oči a nehybne sa naňho dívala. Mlčal. Z vrecka vytiahol pero a z koženej brašny formulár. Podal jej to bez toho, že by jej znova pozrel do tváre.

„Tu to podpíš.“

Gerda sa podpísala. Potom sa nečakane nežne spýtala:

„A čo sa teraz stane s týmto balíčkom?“

„Odnesiem ho späť na poštu a poviem, že si ho neprijala...“

„Že Eva ho neprijala.“

„... a oni ho pošlú späť.“

Udo vrátil balíček do koženej brašny. Formulár poskladal a vložil ho medzi ostatné papiere. Vsunul pero do vrecka a uistil sa, že je dobre zapnuté. Obrátil sa na odchod. Telom sa vytočil smerom k ceste a nohy by ho boli vzápätí nasledovali, no ešte naposledy zapochyboval.

„A Eva je kde?“ spýtal sa.

„Eva spí.“

Hnedý balíček sa vracal nazad celú cestu, ktorú prešiel až sem: celkovo dvetisícšesťstodeväťdesiatštyri kilometrov, tam aj späť.

1919

Ak by sa niekto spýtal Hermanna, Gerdinho otca, či zažil lásku (ale nikto to nikdy neurobil, a určite nie jeho manželka Johanna), pred očami by sa mu zjavil matkin obraz na prahu maštale, ako mu podáva hrnček vlažného mlieka z prvého pôdoja. Vnoril si tvár do sladkej tekutiny, a keď ju zdvihol, nad hornou perou mal mastné biele fúzy. Teraz ho čakala hodinová cesta do školy. Peru si utrel do zápästia až po chvíli, keď sa k nemu pridal Sepp Schwingshackl zo susedného gazdovstva a kus cesty šli spolu, alebo ešte nižšie, tam, kde sa k nim pridružil Paul Staggl, najchudobnejší z celej školy, lebo gazdovstvo jeho otca ležalo nielen na strmých svahoch, ale aj obrátených smerom na sever, a v zime tam vôbec nezsvietilo slnko. Alebo, keby sa nad tým hlbšie zamyslel (lenže to nikdy v živote neurobil, okrem jediného razu, a vzápätí zomrel), spomenul by si na ruku svojej matky, sviežu, a predsa drsnú ako staré drevo, na jeho detskej tváričke v geste absolútnej odovzdanosti. Ibaže Hermann už stratil lásku dávno predtým, než sa narodila Gerda. Možno sa kamsi podela cestou ako seno z voza v tom jeho sne.

Prvý raz sa mu sníval ešte v detstve, no potom ho prenasledoval celý život. Mama rozprestrela na lúku veľkú bielu plachtu, naplnila ju čerstvo pokosenou trávou, poskladala k sebe a zviazala všetky štyri rohy a vyložila mu batoh na chrbát, aby ho odniesol do senníka. Bol to obrovský náklad, ale bolo mu to jedno, dala mu ho mama, a teda to bola dobrá ťarcha. Tac-kavo sa postavil na pokosenej lúke a pohol sa ako obrovský kvet. Mama ho sledovala modrými mandľovými očami - rov-

naký tvar mali aj Hermannove oči, potom jeho dcéry Gerdy a napokon aj jej dcéry Evy, nežné a prísne ako oči niektorých gotických svätcov na obrazoch. No iný, neviditeľný Hermann bez veku, si s hrôzou uvedomoval, že rohy plachty sú zaviazané zle a seno sa trúsi za ním: najprv len jednotlivé steblá, a potom celé chumáče. Hermann, ktorý to všetko videl, nemohol upozorniť Hermanna zo sna, a keď tento prišiel do senníka, plachta bola prázdna.

V tú noc, keď sa mu tento sen sníval po prvý raz, v Saint-Germain podpísali mierovú zmluvu, ktorou víťazné mocnosti prvej svetovej vojny, predovšetkým Francúzsko, v snahe potrestať zanikajúce Rakúsko-Uhorsko, pričlenili Južné Tirolsko k Taliansku. Pre Taliansko to bolo veľké prekvapenie: vždy sa hovorilo o oslobodení Tridentu a Terstu, ale nikdy Bolzana – o Bozene ani nehovoriac. Veď pochopiteľne: obyvatelia Južného Tirolska boli nemeckého pôvodu, v Rakúsko-uhorskej monarchii sa cítili byť doma a nepotrebovali, aby ich ktokoľvek oslobodzoval. A predsa si Taliansko našlo ako nečakanú vojnovú korisť po vyhratej vojne, no rozhodne nie na tomto bojovom poli, tento kút Álp.

Tej noci mu zomreli obaja rodičia v rozpätí troch hodín, skosila ich španielska chrípka. Na druhý deň ráno bol Hermann sirotou, rovnako ako jeho kraj, Južné Tirolsko, bez vlasti, bez *vaterlandu*, bez Rakúska.

Po smrti rodičov Hans ako prvorodený syn zdedil staré gazdovstvo. Celý majetok – to bol dom so *stube** čiernej od dymu, senník prelezený červotočom, lúka taká strmá, že pri jej kosení sa dala váha oprieť iba o jednu nohu; pôda taká chudobná a s takým prudkým spádom, že musela byť znova vynášaná na pleciah vo veľkých nošiach z rákosia po každej daždivej sezóne, keď sa veľká časť splavila na najspodnejšiu stranu poľa. A Hans bol ten šťastlivec.

* Pec. Tento termín v rozšírenom zmysle označuje aj drevom obloženú miestnosť, srdce tradičných tirolských domov s kachľami na drevo uprostred.

Tri staršie sestry sa poponáhľali s vydajom, len aby mohli spať pod strechou, ktorú by pokladali za vlastnú. Hermann ako najmladší musel ísť za *knechta*, teda paholka, na bohatšie gazdovstvá, s rovinatejšími terénmi, kde sa dalo oprieť naraz na obidve nohy; na tie, kde pôda zostávala na mieste aj po prudkých lejakoch a nespľavovala sa do údolia. Mal jedenásť rokov.

Chlapec, ktorý dovtedy nebol nikdy od matky odlúčený dlhšie než na pol dňa, sa každú noc, až do svojich dvadsiatich rokov, pomohol do postele od strachu a samoty. V zime, v prievane na povale, kde spávali paholkovia, *knechti* ako on, sa budieval zabalený do škrupiny vlastného zamrznutého moču ako do plášťa. Keď vstával zo slamníka, ten krehký obal sa trieštil s ľahkým praskaním.

To bol zvuk osamelosti, hanby, straty, smútku.

Km 0

Pre tých, čo letia na východ, je *jet lag* horší, to hovoria všetci. Je to preto, že keď sa ide proti slnku, ono sa pomstí a vezme ti spánok. Akoby som ja mala spánku na rozdávanie.

Carlo po mňa prišiel na letisko v Mníchove, ale toto by som mame nepovedala, viem, že ho nemá rada, nikdy ho nemala rada. Možno preto, že keď som jej ho predstavila, nekurizoval jej, ani trošku, len sa správal slušne. Lenže je to inžinier, na to netreba zabúdať, a pri svojom povolani musí brať veci doslova a do písmena, inak by mosty a viadukty, ktoré stavia, nemohli vôbec stáť. Galantnosť k mojej matke by sa mu videla ako bezohľadnosť voči mne. Ako málo o mne vie. A o nej ani nehovoriac.

Predstavila som jej ho pred desiatimi rokmi. Boli sme ju navštíviť na Dušičky a privítala nás na gazdovstve mojej krstnej, *patin* Ruthi. Usadila ho v *stube* obloženej jedľovým drevom ako z brožúrky nejakej cestovnej kancelárie. Mala oblečenú čipkovanú blúzku pod kabátikom z česanej vlny s kostenými gombíkmi, tirolskejší od tohto je už len *dirndl*. Možno jej záležalo na tom, aby sa ukázala pred Carlom v tomto pitoresknom sedliackom prostredí, akoby s inscenovanou identitou. Aj keď sa narodila sedliacka, predsa ňou v skutočnosti nikdy nebola.

Carlo s ňou konverzoval, spýtal sa jej na zdravie, podržal jej dvere, keď sme vychádzali. No nikdy sa nesmiel hľadiac jej uprene do očí, nikdy nepovedal, že teraz, keď ju vidí, je mu jasný pôvod mojej krásy, a najmä odmietol hrať *watten**. Toto mu

* kartová hra

moja matka nikdy neodpustila. Carlo sa ospravedlnil s tým, že nepozná pravidlá. Pravidlá! Ten teda fakt nič nepochopil.

A preto ho už k nej nevodím na návštevu: Carlo sa jej nepáči, no nie preto, že je ženatý či pre jeho tri deti, ktoré som nikdy nevidela, a ani preto, že za jedenásť rokov, čo sme spolu, ani raz nespomenul možnosť, že by sa rozviedol.

To nie sú veci, na ktorých by mojej matke záležalo.

Vyšla som sklenenými dvermi s označením *Medzinárodné priletý*. Asi päťdesiatročný muž mi tlačil vozík s batožinou: Jack Radcliffe z Bridgeportu, Connecticut, priemyselník s poľnohospodárskymi mechanizmami na ceste do Mníchova na veľtrh v jeho odbore. Vysoký, prešedivené sluchy, dokonale padnúci tmavomodrý oblek. Ja som aj po deviatich hodinách letu bola oblečená a upravená ako na vernisáž v New Yorku, odkiaľ som prišla: džersejové pistáciovozelené šaty od Donny Karan, náušnice v tvare kvapky, balerínky. Neboli sme škaredý pár. Len škoda toho Američanovho mierne skleného pohľadu a fialového nosa: bar v lietadle mu bol k dispozícii, čo veľmi oceňoval. Keď ma Carlo zbadal, vyvrátil tie svoje pekné tmavé oči, odvolávajúc sa na svätú trpezlivosť, ktorú musí mať človek s takou osobou, ako som ja.

No keď Američan zočil Carla, chvíľku mu trvalo, kým pochopil, že niekto ma prišiel čakať, alebo som ho možno zabudla informovať. V každom prípade sa prestal usmievať. Priam som videla, ako sa jeho predstavy o mne v prítomnosti iného muža rozplývajú ako ľad v pohári whisky, keď ho prídlho držíme v ruke. Pohľad mu ešte viac spriehľadnel, vyzeral takmer uszlžený, keď mu došlo, že ten južanský fešák, tak dobre vyzerajúci, tam prišiel po mňa. Carlo nebol zaskočený ani prekvapený, potriasol mu ruku, poďakoval sa, že mi pomohol s batožinou, a potom ma objal širokými ramenami, ktoré sa mi stále tak veľmi páčia.

Odchádzala som v jeho objatí, no ešte som sa obrátila. Povzbudivo som sa naňho usmiala a zakývala som štebotajúc:

„See you later, Jack.“

Pochopiteľne, zmätok okolo vozíka s batožinou.

A skutočne, Jack Radcliff z Bridgeportu, Connecticut, zostal stáť v chodbe *Priletov*, ochromený vlastnou bezradnosťou ešte väčšmi než sklamaním.

„Chudák...“ povedal Carlo a pobozkal ma do vlasov. Nebola to výčitka, len konštatovanie.

„Ale nie, prečo by, bol to milý pán...“

„Evini milí páni,“ vzdychol. „Duševná spriaznenosť.“

„Počas celého letu som mohla mať hlavu na jeho pleci.“

„A čo robil s tebou ako sladkým bremenom počas celých deväť hodín?“

„Dvíhal deku, keď sa mi zošmykla. Pil tvrdý alkohol. Rozprával mi o svojom nešťastnom manželstve.“

„Nie, teda, presná kategória je: Milí páni, ktorí rozprávajú Eve o svojich nešťastných manželstvách.“

Mocne ma objal okolo pliec, ani vo sne mu nenapadlo, že do tejto zavrhnutiahodnej kategórie by mohol patriť aj on. A v skutočnosti ani vlastne nepatril. O svojom manželstve mi Carlo nikdy nerozpráva, takže mi neumožní hodnotiť, či je šťastný alebo nešťastný. Napokon, nie že by ma to až tak zaujímalo.

Dotlačil vozík až k svojmu autu a naložil batožinu. Trojset sivomodrej farby, práve kúpený v New Yorku, trolej, taška a kozmetický kufriček s úžasne vymyslenými oddeleniami. Mame by sa páčil. Vlastne som premýšľala: táto farba lepšie pristane jej ako mne, tuším jej to prinesiem pozajtra na veľkonočný obed. Zostala som stáť na chodníku s počítačovou taškou zavesenou cez plece – tú nikdy nedám z ruky.

Mám rada, keď pre mňa muž používa svaly, keď robí niečo fyzické. Napríklad zdvihne kufre a vyloží ich do batožinového priestoru. Zatvárala som sa pokojne a trpezlivo a vychutnávala som si túto chvíľu, odvrátiac zrak od Carla, aby nemal dojem, že ho poháňam. Po chodníku smerom ku mne kráčal k taxíkom nejaký muž. Trochu mladší než ja, v ľahkej prúž-

kovanej bunde z oceľovosivej vlny, denné i nočné oblečenie pre človeka, ktorý lieta pracovne. Nemeč, ale nie z Bavorska, skôr zo severu: možno Hamburg alebo Hannover. Keď sa nám skrížili pohľady, zreničky sa mu rozšírili do výrazu, aký mávajú muži, keď sa im pozriem do očí, tá nezameniteľná zmes dravosti a dychtivosti. Túžba ich robí bezočivými, ale aj zraniteľnými, a ja sa stávam schránkou ich tajomstva; mimochodom, ich mamy tento pohľad nikdy nemali možnosť vidieť – teda, možno nie.

Carlo zabuchol kufor a sadol si za volant. Ja som otvorila druhé predné dvere, a kým som si sadala, pozrela som sa na toho muža možno z Hamburgu alebo možno z Hannoveru, ktorý práve prechádzal okolo mňa. Neusmiala som sa naňho, ale trošku som prižmúrila oči, ako robia trinásťročné modelky, aby mali intenzívnejší pohľad. Potom som zabuchla dvere a Carlo odštartoval.

Ja nie som pekná. Prijemná, ale nič mimoriadne. A blondínok vyšších ako priemer sú celé zástupy.

Už nie som ani mladá. Po svete behá mnoho dievčat, ktorým by som mohla byť matka, majú sviežejšie telá, hladšie tváre, sú žiaducejšie a nevinnejšie. No muži sa na mňa stále pozerajú. Viac-menej som zdedila črty svojej matky. Jej vysoké líčne kosti ruskej šľachtickej prešli aj na mňa, no v rustikálnejšej podobe. Ona má elegantne krojené pery, moje pripomínajú gazdovstvo, práve nadojené mlieko, maslo. Rovnako ako ona, aj ja mám štíhle nohy, plnú hrud', severoeurópsky typ postavy, ale držanie? Gerda Huber sa celý život potila medzi hrncami a nožmi, ja sa obliekam u Armaniho a organizujem spoločenské podujatia, a predsa z nás dvoch je ona tá kráľovná.

Z mníchovského letiska ku mne domov sú to tri hodiny autom a dvoje hraníc. Keď som bola malá, vzrušovala ma táto dvojitá hranica pri našej krajine. Takto som mala pocit, že je blízko širého sveta, iného, neznámeho. Boli to časy, keď Schen-

gen bolo len malé mestečko v Luxemburgu, o ktorom nikto ani nechyroval, a európske colnice boli ozajstnými prechodmi medzi krajinami, s bielymi a červenými pruhmi, s mužmi v uniformách a odhodlaným výrazom, s ktorými neradno žartovať, lebo by ťa prípadne mohli nepustiť ďalej, ba dokonca aj zatvoriť. Hranica v Brennerskom priesmyku tiež pôsobila ponurým dojmom: chmúrna a deprimujúca, s temnou železničnou stanicou ako zo špiónskych filmov. Emócia tých čias sa už stratila: keď sa predchádza úžinou, ktorá vedie zo severnej Európy do Talianska, neskontrolujú vám ani len diaľničnú známku.

Alebo teda – skoro nikdy. Prešli sme Sterzig/Vipiteno, a keď sme sa blížili k Franzensfeste/Forzezza, Carlo zastavil auto pri *Autobahnraststätte*/odpočívadle, kde sme si dali *belegtes Brötchen*/obloženú žemľu. Pri východe z *Autobahn*/diaľnice sme pri pokladni zaplatili *Mautstelle*/mýto. Jeho Volvo je našťastie švédske auto, a teda značku netreba prekladať ani do nemčiny, ani do taliančiny. Vitajte v *Südtirol*/Alto Adige, Južnom Tirolsku/Hornej Adiži, v dvojjazyčnom kráľovstve.

Prebehneme niekoľko výjazdov z diaľnice, potom ju opustíme a vojdeme do širokého, svetlého údolia, príjemného aj teraz, keď jarné slnko roztopilo sneh na stráňach, o ktoré sa opiera, a hnedé flaky zdobia aj doteraz zasnežené horské lúky. Svahy navôkol sú porastené smrekovcami, jedľami a brezami, hustým lesom, ktorý však nesúvisí s činnosťami ľudí dolu v údolí; ba takmer akoby táto nepreniknuteľná príroda rámcovala civilizáciu tvorenú prácou – gazdovstvá so širokými lúkami, mosty nad riekami, veselo zurčiacimi ako potoky, kostolíky so zvoncami s cibulovitými strechami. V tomto údolí som sa narodila.

Carlo ma odprevadil až domov. Pomilovali sme sa ako zvyčajne, zvyčajnými gestami. Jedenásť rokov utajovania má túto výhodu: sex býva v presne stanovenom čase, pokojný ako v manželstve, no nestane sa predvídanou požiadavkou ani

povinnosťou. Práve táto zmes zvyku a neistoty mi vyhovuje. Potom sa dve vrásky, ktoré má Carlo medzi obočím, trochu vyrovnajú a pôsobia menej temne. Prvý raz som si to všimla pred jedenástimi rokmi, v tejto istej posteli, a odvtedy to registrujem zakaždým. Aha, tak takto je to, pomyslela som si, takúto mám nad ním moc: ja som tá, čo mu vyhladzuje tvár, jeho súkromný prostriedok proti vráskam. Je to upokojujúci pocit, lebo čím bude starší, tým viac to bude potrebovať.

Zostali sme ležať v objatí v ľanovej posteľnej bielizni. Biela, neznášam farby okolo svojich snov, už aj tak zriedkavých. Carlo sa obrátil nabok a pritisol sa ku mne zozadu. Ovoňal mi vlasy.

„Ty. Priveľa cestuješ,“ povedal.

Usmiala som sa. Aspoň viem, ako mu na tom záleží. Zazvonil telefón. Carlo ma objal. Nechoď, hovorili jeho ramená. Nešla som, zapol sa odkazovač.

„Tu je záznamník telefónneho čísla nula, štyri, sedem...“

Vzrušený pubertálny hlas s výrazným rímskym prízvukom povedal:

„No tak keď prídeš, si vypočuj...“

Odkazovač nerušene pokračoval, tentoraz po nemecky:

„*Hier spricht der Anrufbeantworter der Nummer Null Vier Sieben Vier...*“

„Čo to má byť, nemčina?“ spýtal sa ďalší hlas, trochu chraplavý, neistý vo vysokých a hlbokých tónoch, štrnásť, maximálne pätnásť rokov. Možno aj menej.

„... hohó, dokedy to bude trvať?“

„... *Hinterlassen Sie bitte eine Nachricht nach dem Signal.*“

Teraz sa obaja chlapci zachechtali a prvý vykrikoval do slúchadla:

„*Fricko, fricko...!*“

„*Aktúng, kartófen, kaput...!*“ pridal sa aj druhý, ale od smiechu to nevládal dokončiť. Chrbtom som sa lepila o Carlovo brucho, ramenami mi objímal hrud'. Nehybne sme ležali a počúvali.

„Vypadnite nazad do Nemecka!“ zreval prvý a potom zavesili.

„Zasa!“ povedala som. „Tí si nedajú pokoj.“

Vo všetkých televíznych seriáloch, ktoré moja mama pozerá každé popoludnie, je jedna scéna. Ženatý muž si uväzuje kravatu konča postele svojej milenky, pobožká ju na čelo a odchádza; ona leží nahá na odostlanej posteli a smutne sa díva, ako sa mu za chrbtom zatvárajú dvere. Veľmi často si objíme nohy a položí bradu na kolená, vždy cudne zahalená do prikrývky. Takto: s Carlom sa to za celých jedenásť rokov nestalo ani raz. Skôr než sa rozlúči, aj keď sa ponáhľa, vždy si nájde čas a prejde z postele ku gauču, alebo do kuchyne, alebo na balkón, skrátka niekam mimo miesta rozkoše, aby mi dal príležitosť obliecť sa, alebo si aspoň hodiť na seba župan. Vypiť kávu, vymeniť si pár slov, spolu sa zasmiať. Nevidí sa mi to tak málo.

Tentoraz mi pred odchodom pomohol vybalit' kufre. Spolu sme si listovali v katalógoch z výstav, ktoré som navštívila v New Yorku. Gerhard Richter v MOMA. Mladý kórejský umelec v jednej galérii v Chelsea: v dvadsiatich dvoch rokoch už predáva obrazy miliardárom z East Side. Výstava drevených artefaktov kmeňa Dogonov. V domoch svojich klientov som videla nejednu africkú sochu, často to boli rodinné zámočky rekonštruované dômyselnými zásahmi zo skla a ocele: bohatí Juhotirolčania majú radi etnické umenie, pri ňom majú pocit, že sú občanmi sveta.

Pred odchodom mi Carlo povedal: „Ak chceš, po Veľkej noci skočím sem dnu.“

„To by bolo fajn,“ odpoviem.

Pozor: nepovedali sme si len tak medzi dverami, že si urobíme dieťa. Len mi hovorí, že z Bolzana, kde býva, po sviatkoch ku mne príde, sem, do môjho údolia. Hornoadižan, hoci s benátsko-kalábrijskou krvou ako on, si prekladá do taliančiny mnohé výrazy z nášho nemeckého nárečia. Vchádza sa

dnu, *inni*, keď sa ide do údolí, ktoré sa zvažujú *aussi*, von, smerom k nížine a k šíremu svetu.

Tak napríklad minulé leto som bola v Positane. Carlo mi zavolať. Jeho žena s deťmi odišla na prázdniny a on mohol odletieť z Bolzana.

„Dnes večer sa vytiahnem von,“ povedal mi, čím mi dal najavo, že za mnou príde, a nie že použije cirkvou odporúčanú antikoncepčnú metódu.

Teraz ma Carlo pobožká (nie na čelo!) a vráti sa domov. K sebe.

Občas sa ma na to pýtajú. Vždy sa nájde niekto, či lepšie niektorá, čo cíti potrebu povedať mi, že so mnou súcití. „Ako to môžeš ťahať toľké roky so ženatým mužom?“ pýtajú sa. A mnohé, takmer všetky, dodajú: „Ja by som to nikdy nemohla.“

Zakaždým sa chvíľu zamyslím nad tým, že sa nájdu ľudia, ktorým pripadá moja situácia neznesiteľná. Smutná, ak nie zúfalá. Ulli by sa ma na to nikdy nepýtal. On to vedel: je len jediný človek, ku ktorému som ochotná vedome sa pripútať. Jediný, ku ktorému môžem patriť bez toho, aby som sa preto cítila, akoby som sa ponárala do lepkavého bahna, do neznámeho močiara. Jediný, o ktorého by som sa v prípade potreby mohla starať a opatrovať ho a necítiť sa pritom ako vo väzení. A nie je to muž.

Krátko pred večerou ku mne nakukla Žou. Desať rokov, dva chvostíky, z ktorých visia malé jahôdky z červeného plastu, kýva sa jej jedna stolička. Mandľové šikmé oči, veď je Číňanka. Veľmi dobre sa učí. Oblúbený predmet: geometria.

„Kukám, že je zažnuté svetlo, hneď sem vedela, že si došla.“

Nevidela som ju niekoľko týždňov, a keď sa jej dívam do tváričky a počúvam ju, cítim rovnaký zmätok ako prvý raz. Akoby som pozerala film, v ktorom Bruce Lee rozpráva drsným alpským dialektom.

Jej otec pán Song bol majiteľom továrne na topánky v juhočínskom Šandongu. Koncom osemdesiatych rokov ju pre-

dal istému straníckemu funkcionárovi. Keď dostal celú sumu za predaj fabriky, továrenských hál, strojov a vyrobeného tovaru, určeného na expedíciu, vybavil si dva vystahovalecké pasy, jeden pre seba a druhý pre svoju manželku. Ako spomienku na Čínu a na svoju rodinu, kedysi v tom kraji veľmi významnú, sa mu podarilo prepašovať so sebou len jednu zdobenú drevenú škatuľu s potrebami na chovanie bojových svrčkov, čo je typická aktivita oblasti Šandong, a v tomto bol odborník jeho otec.

Po niekoľkých mesiacoch prišli Songovci do Talianska, najprv do Terstu, potom do Padovy, kde sa im narodili tri deti, a napokon do Hornej Adiže. Tu býval pán Song až do sčítania ľudu v roku 2001, keď musel spraviť krížik do jednej z troch kolóniek: národnosť talianska, nemecká alebo ladinská*. Nižaká iná možnosť sa nepripúšťala, v Hornej Adiži boli možné len tieto tri. Na získanie výhod tohto regiónu v špeciálnom štatúte bolo treba vyplniť a podpísať vyhlásenie o príslušnosti k jazykovej skupine. V hlavičke formulára v nemčine stálo: *Sprachgruppenzugehörigkeitserklärung*.

Pán Song, ako mi neskôr porozprával osobne, sa dlho díval na toto slovo. Tridsaťšesť písmen. Jedenásť slabík.

Hoci bol polyglot (taliančina, angličtina, mandarínska čínština a teraz aj trochu nemčina), jeho materinským jazykom bol šandonský dialekt: tonálny, a predovšetkým jednoslabičný jazyk. Po prvý a možno jediný raz v živote sa preniesol nad pragmatickým aspektom tejto otázky a reagoval z vnútorného popudu: nikdy by sa nemohol vyhlásiť za príslušníka k jazyku, ktorý vie z tridsiatich šiestich písmen a jedenástich slabík sformulovať jediné slovo. Zvážil možnosť začiar knuť národnosť „ladinská“: o tomto trochu marginálnom národe vedel málo, ale mal k nemu neurčitú sympatiu.

* Ladinia – označenie alpského regiónu v pohorí Dolomity. Jeho obyvatelia používajú jazyk rétorománčinu, nazývaný aj dolomit-ská ladinčina.